

ОСОБЛИВОСТІ ПРАВОВОГО СТАТУСУ СІЛЬСЬКИХ, СЕЛИЩНИХ, МІСЬКИХ ГОЛІВ (ОКРЕМІ АСПЕКТИ)

Анотація

В статті досліджуються особливості правового статусу сільського, селищного, міського голови. Автор досліджує взаємовідносини сільського, селищного міського голови з представницькими та виконавчими органами місцевого самоврядування.

Аннотация

В статье анализируются особенности правового определения сельского, поселкового и городского головы. Автор исследует взаимоотношения сельского, поселкового и городского головы с представительными и исполнительными органами местного самоуправления.

Annotation

In this article status of rural's, village's and town's head is investigated. The author investigates organization of the cooperation between rural's, village's and town's head and representative and executive body of local authority.

Місцеве самоврядування виступає необхідним атрибутом будь-якого демократичного ладу.

Закон України «Про місцеве самоврядування в Україні» визначає місцеве самоврядування як гарантоване державою право та реальну заданість територіальної громади - жителів села чи добровільного об'єднання у сільську громаду жителів кількох сіл, селища, міста - самостійно або під відповідальність органів та посадових осіб місцевого самоврядування вирішувати питання місцевого значення в межах Конституції і законів України [1]. Чільне місце в системі місцевого самоврядування посідає головна посадова особа територіальної громади - сільський, селищний, міський голова.

Правовий статус сільських, селищних, міських голів частково досліджували такі науковці як Свирський Б.М. [2], С.Г. Серьогіна [3], Фрицький О.Ф. [4]. та інші.

Правовий статус сільських, селищних, міських голів складають їх права та обов'язки, які визначаються Конституцією України, Законом України «Про місцеве самоврядування в Україні», іншими нормативно-правовими актами.

Будучи посадовою особою сільський, селищний, міський голова вправі діяти лише на підставі, в межах повноважень та у спосіб, передбачений Конституцією і Законами України, та керується у своїй діяльності Конституцією і закона-

ми України, актами Президента України, Кабінету Міністрів України, а в Автономній Республіці Крим - також нормативними актами Верховної Ради і ради міністрів Автономної Республіки Крим, прийнятими у межах їхньої компетенції. Сільський, селищний, міський голова не може бути депутатом будь-якої ради, суміщати свою службову діяльність з іншою посадою, в тому числі на громадських засадах (крім викладацької, наукової та творчої роботи поза робочий час), займатися підприємницькою діяльністю, одержувати від цього прибуток. На сільських, селищних, міських голів поширюються повноваження та гарантії депутатів рад, якщо інше не встановлене законом [5].

Відповідно до Закону України «Про вибори депутатів Верховної Ради Автономної Республіки Крим, місцевих рад та сільських, селищних, міських голів» сільський, селищний міський голова обирається жителями села, кількох сіл, жителі яких об'єдналися в сільську громаду, селища, міста на основі загального, рівного, прямого виборчого права шляхом таємного голосування за мажоритарною виборчою системою. При цьому сільським, селищним, міським головою може бути обраний громадянин України, який на день виборів досяг 18 років і має право голосу [6]. Сільський, селищний, міський голова не підпорядковуються будь-якому органу місцевого самоврядування чи державному органу, він лише є підзвітним, підконтрольним і відповідальним перед територіальною громадою, відповідальним перед відповідною радою, а з питань здійснення виконавчими органами ради повноважень органів виконавчої влади - також підконтрольним відповідним органам виконавчої влади [7].

Основою правового статусу сільського, селищного, міського голови є його повноваження, основні з яких визначені у ст.42 Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні» за таким принципом - голова здійснює всі інші повноваження місцевого самоврядування, визначені законами, якщо вони не віднесені до виключних повноважень ради або не віднесені радою до відання її виконавчого комітету [8].

Повноваження сільського, селищного, міського голови поділяють на різні групи. Так, Фризький О.Ф. пропонує подіти повноваження сільського, селищного, міського голови на такі:

- повноваження по організації роботи сільської, селищної, міської ради та органів, які вони утворюють;
- повноваження, пов'язані з реалізацією територіальною громадою форм волевиявлення населення сіл, селищ, міст;
- повноваження в галузі програмування розвитку територій місцевого самоврядування базового рівня, бюджету та фінансування;
- розпорядчі та представницькі повноваження;
- повноваження в галузі забезпечення законності, охорони прав і свобод людини і громадянина на території відповідної ради;
- повноваження щодо здійснення контролю з боку відповідних рад за діяль-

ністю голів [9].

Інші науковці поділяють повноваження сільського, селищного, міського голови на: організаційно-розпорядчі, координаційні та представницькі [10].

На нашу думку, можна також поділити повноваження міського голови на такі, що здійснюються у взаємовідносинах: з територіальною громадою, з відповідною радою, з виконавчим комітетом та здійснюються головою одноособово.

Так, у взаємовідносинах із територіальною громадою сільський, селищний, міський голова обирається безпосередньо територіальною громадою, яка може достроково припинити його повноваження на цій посаді, він скликає загальні збори громадян за місцем проживання; забезпечує виконання рішень місцевого референдуму; забезпечує додержання законодавства щодо розгляду звернень громадян; веде особистий прийом громадян.

У взаємовідносинах з відповідною радою сільський, селищний, міський голова, зокрема, організовує роботу ради, підписує її рішення, здійснює керівництво її апаратом, вносить пропозицію щодо кандидатури секретаря ради; скликає сесії, вносить пропозиції та формує порядок денний і головує на пленарних засіданнях. При цьому голова згідно зі ст. 59 Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні» в п'ятиденний термін має право зупинити рішення сільської, селищної, міської ради із обґрунтуванням зауважень. Зупинене головою рішення підлягає повторному розгляду радою в двотижневий строк і набирає чинності лише у разі його підтвердження двома третинами голосів депутатів від загального складу ради.

У взаємовідносинах з виконавчим комітетом сільський, селищний, міський голова, зокрема, вносить на розгляд ради пропозиції про кількісний і персональний склад виконавчого комітету, а також щодо структури і штатів виконавчих органів та апарату виконавчого комітету; організовує роботу виконавчого комітету, здійснює керівництво виконавчим комітетом, призначає на посади та звільняє керівників виконавчих органів ради. Сільський, селищний, міський голова у разі незгоди з рішенням виконавчого комітету може зупинити його дію своїм розпорядженням та внести це питання на розгляд відповідної ради. Також слід зауважити, що при здійсненні своїх повноважень у взаємовідносинах із виконавчими комітетом, сільський, селищний, міський голова не може втручатися в діяльність виконавчого комітету по виконання делегованих йому органами державної виконавчої влади повноважень, так як при здійсненні делегованих повноважень виконавчий комітет виступає як суб'єкт виконавчої влади.

У взаємовідносинах із територіальною громадою, радою та виконавчим комітетом сільський, селищний, міський голова також змінює такі повноваження: представляє територіальну громаду, раду та її виконавчий комітет у відносинах з державними органами, іншими органами місцевого самоврядування, об'єднаннями громадян, підприємствами, установами, організаціями незалежно

від форми власності, громадянами, а також у міжнародних відносинах відповідно до законодавства; укладає від імені територіальної громади, ради та її виконавчого комітету договори.

Особливо актуальний у наш час, видається таке повноваження сільського селищного міського голови, як звернення до суду щодо визнання незаконними актів інших органів місцевого самоврядування, місцевих органів виконавчої влади, підприємство, установ організацій, які обмежують права та інтереси територіальної громади, а також інтереси ради та її органів. Дане повноваження здійснюється від імені усіх зазначених суб'єктів без спеціального рішення та довіреності, що виступає важливою гарантією забезпечення судового захисту прав місцевого самоврядування.

Таким чином, аналіз чинного законодавства України показує, що статус сільського, селищного, міського голови є особливим, що проявляється в тому, що він будучи головою територіальної громади має широкі повноваження у взаємовідносинах з її органами та справляє значний вплив на діяльність всієї системи місцевого самоврядування, що дає можливість вважати його «сильною» посадовою особою та гарантом дотримання на відповідній території законності і утвердження демократії.

Література:

1. Закон України «Про місцеве самоврядування в Україні» Офіційний текст. - Видавництво «Право», 2006. - С. 5.
2. Свирский Б.М. Государственное строительство и местное самоуправление в Украине (учебное пособие). Эспада. Харьков, 2001
3. «Державне будівництво та місцеве самоврядування в Україні» За редакцією кандидата юридичних наук С. Г. Серьогіної. - Харків, «Право», 2005.
4. Муниципальное право Украины. Підручник. За редакцією докторів юридичних наук В.Ф. Погорілка, О.Ф. Фрицького. - Київ, «Юрінкомінтер», 2001.
5. Закон України «Про місцеве самоврядування в Україні» Офіційний текст. - Видавництво «Право», 2006. - С. 13, 9.
6. Закон України «Про вибори депутатів Верховної Ради Автономної Республіки Крим, місцевих рад та сільських, селищних, міських голів від 06.04.2004 р. № 1667-IV-X., ПП. «ІГВІНІ», 2006- С. 4, 6.
7. Закон України «Про місцеве самоврядування в Україні» Офіційний текст. - «Видавництво «Право», 2006. - С. 41.
8. Там само. - С. 40.
9. Муниципальное право Украины. Підручник. За редакцією докторів юридичних наук В.Ф. Погорілка, О.Ф. Фрицького. - Київ, «Юрінкомінтер», 2001 - С 212-213.
10. Закон України «Про місцеве самоврядування в Україні» Науково-практичний коментар. - Київ, 1999 - С. 246.